8.11.2021

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Viite: HE 198/2021 vp

Lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustaa

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Kevalta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä, ruotsiksi Jobbkanalen Ab. Lisäksi muutettaisiin työttömyysturvalakia ja julkisesta työvoima-ja yrityspalvelusta annettua lakia. Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteeseen saavuttaa 75 prosentin työllisyysaste.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomeen perustetaan uusi, valtion kokonaan omistama yhtiö, jonka tarkoituksena on työllistää heikossa työmarkkinatilanteessa olevia osatyökykyisiä. Tavoitteena on tukea heidän siirtymistään edelleen avoimille työmarkkinoille. Osatyökykyisten, pitkäaikaissairaiden ja vammaisten henkilöiden osallistuminen työelämään on muuta väestö vähäisempää, jolloin työllisyysasteen nostaminen edellyttää, että myös heistä suurempi osa työllistyy.

Kevan näkemyksiä osatyökykyisten työllistämiseen

Keva pitää tärkeänä sekä osatyökykyisten työllistämisen taloudellisia että sosiaalipoliittisia päämääriä. Tämän lisäksi asiaa tulee tarkastella työvoimapolitiikan näkökulmasta, sillä osatyökykyiset ovat myös merkittävä työvoimapotentiaali. Työvoimapotentiaalin merkitys tulee ajan saatossa kasvamaan, kun eläköitymisen johdosta työvoimapula yhä useammalla toimialalla ja alueilla tulee merkittäväksi ilmiöksi.

Osatyökykyisten työllistäminen lisää myös yksilön lisäksi hänen lähipiirinsä sosiaalista osallisuutta ja tuo sitä kautta taloudellista hyötyä ja yhdenvertaisuutta. Tämä lisää samalla yhteiskunnan sosiaalista pääomaa.

Keva haluaa lisäksi muistuttaa, että osatyökyisiä ja heihin kohdistuvia politiikkatoimia ei pitäisi tehdä vain vajaakuntoisten tai työelämästä poissaolevien osatyökykyisten kohdalla. Jatkossa entistä enemmän on otettava huomioon myös työssä olevat osatyökyiset, heidän tukemisensa sekä erilaiset työssä pysymistä edistävät palvelurakenteet.

Kevan kommentit esityksen sisällöstä

Ehdotetun Työkanava Oy nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 2 §:n mukaan Työkanava Oy:n tehtävänä on edistää osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä ja tukea osatyökykyisten siirtymistä edelleen avoimille työmarkkinoille. Tavoitteena jatkumo voimille työmarkkinoille siirtymiseen on hyvä ja kannatettava. Keva katsoo, että olisi erityisen tärkeää löytää keinoja sen estämiseen, että henkilö määräaikaisen tukityöllisyysjakson jälkeen palautuu takaisin työttömäksi.

Tavoitetta työllistyä avoimille työmarkkinoille edistää se, että osaamistasoa pyritään kaikin keinoin työn ohessa päivittämään. Hallituksen esityksessä mainitaan, että: "Kolmiosaisen mallin sijasta osatyökykyisten työllistämismalliksi ehdotetaan kuitenkin yksinkertaisempaa, nykyiseen tukijärjestelmään ja toimijakenttään perustuvaa mallia, jossa yhtiön tehtäväksi jäisi pelkästään palvelujen myynti markkinoille ilman erillistä henkilöstön kehittämistoimintoa" Jos työllistyminen avoimille työmarkkinoille kuitenkin edellyttäisi tutkintoa, jonka oppisopimuskoulutuksella voisi hankkia, mutta oppisopimuspaikan löytäminen avoimilta työmarkkinoilta on henkilön tilanteessa vaikeaa, voisiko Työkanava kuitenkin tarjota työsuhteen oppisopimuksen ajalle? Toisin sanoen voisiko työsuhde Työkanavassa sisältää myös oppisopimustilanteet.

Ehdotetun lain 4 §:n mukaan Työ- ja elinkeinotoimisto osoittaisi Työkanava Oy:lle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja työttömiä työnhakijoita, joiden mahdollisuudet sopivan työn saamiseen ovat olennaisesti vähentyneet asianmukaisesti todetun sairauden tai vamman vuoksi. Aikaisemmin hallituksen esityksessä todetaan, että selvityshenkilö ehdotti kuitenkin, että uuden työllistämismallin ehtoja asetettaessa huomioidaan olemassa oleva lainsäädäntö. Ehdot voisivat pohjautua kansaneläkelain työkyvyttömyyden arviointia koskevaan säätelyyn ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain pitkäaikaistyöttömyyteen liittyvään palkkatukeen.

Keva katsoo, että tasapuolisen kohtelun näkökulmasta on tärkeä muodostaa yhtenäinen näkemys siitä keitä Työkanava-mahdollisuus koskee. Toimintaa on tarkoitus ainakin aluksi kohdentaa tiukasti vaikeimmassa asemassa oleviin osatyökykyisiin, mikä on perusteltua. Koska kysymyksessä on uusi palvelu, kohderyhmän kriteerien tulee olla riittävän selkeät, jotta ohjauksessa ei tapahdu sekaannusta, eivätkä epäselvät ohjaukset aiheuta haittaa asiakasprosessissa.

Lakiesityksen mukaan Työkanava Oy:lle ohjataan työttömiä työnhakijoita. Keva pitää tärkeänä sitä, että myös työsuhteessa olevat osatyökykyiset ja ne työsuhteessa olevat (esim. hylkäävän työkyvyttömyyseläkehakemuksen saaneet), joille työnantaja ei pysty osoittamaan työkykyä vastaavaa työtä, olisivat oikeutettuja pääsemään Työkanava Oy:n palvelujen piiriin. Tämä näyttäisi ehdotettujen säännösten perusteella olevan mahdollista.

Hallituksen esityksen kohdassa 1.2.1. todetaan, että työ- ja elinkeinotoimistot voisivat tehdä malliin osoitettavien osatyökykyisten valinnat. Kunnalliset sosiaaliviranomaiset ja Kela voisivat tehdä työ- ja elinkeinotoimistoille ehdotuksia henkilöistä, joiden valintaperusteena olisi sairaus tai vamma. Samoin työllisyyden kokeilukunnat voisivat tehdä ehdotuksia työ- ja elinkeinotoimistoille malliin osoitettavista osatyökykyisistä. Keva katsoo, että jos myös työkyvyttömyyseläkkeellä olevia tai hylkäävän työkyvyttömyyseläkepäätöksen saaneilla on mahdollisuus päästä osallisiksi Työkanava Oy:n palveluista, voisivat myös työeläkelaitokset ehdottaa henkilöitä palvelujen piiriin. Vaihtoehtoisesti työeläkelaitokset voisivat ohjata henkilöitä TE-palveluihin, josta tehtäisiin varsinainen ohjaus palvelujen piiriin.

Hallituksen esityksen kohdan 5.1.4. mukaan Työkanava Oy järjestäisi osatyökykyisille palveluksessaan oleville normaaliin tapaan työterveyshuollon. Keva pitää tätä hyvänä ja tärkeänä asiana.

KEVA

Jaakko Kiander
toimitusjohtaja

Jussi-Pekka Rantanen
lakiasiainjohtaja

Lisätiedot: lakiasiainjohtaja Jussi-Pekka Rantanen p. 020 614 2212